

TARIM VE ORMAN İŞLERİNDE ÇALIŞANLARIN SOSYAL GÜVENLİĞİ

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Sigortalı Sayılmayanlar başlığını taşıyan mülga 3. maddesinin birinci fıkrasında;

- a) Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretle,
- b) Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak,
- c) Tarım sanatlarına ait işlerde,
- d) Tarım işyerlerinde yapılan ve tarım işlerinden sayılmayan işlerde,
- e) Tarım işyeri sayılmayan işyerlerinin park, bahçe, fidanlık ve benzeri işlerinde,

Çalışanlar hariç olmak üzere tarım işlerinde çalışanların zorunlu sigortalı olamayacakları hükme bağlanmıştır.

Kanun koyucu tarım işlerinde zorunlu sigortalılığın sağlanmasının güçlüğü karşısında özel sektörde tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak çalışanlar hariç olmak üzere tarım ve orman işlerinde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında zorunlu sigortalılığı kabul etmemiş bunun yerine tarım ve orman işlerinde hizmet akdine istinaden çalıştırılan ancak çalışmaları süreklilik arz etmeyen kişilerin de sosyal güvenliğinin sağlanabilmesi amacıyla 2925 sayılı kanunla isteğe bağlı sigortalı olmak üzere sigorta primlerini kendileri ödeyerek sosyal güvenliklerinin sağlanması yoluna gitmiştir.

Söz konusu kanunla sigorta primlerinin takip eden yılın en geç Şubat ayı sonuna kadar yatırılması koşuluyla her ay 15 gün üzerinden iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık ve malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta kolları kapsamında sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmışlardır.

Yine tarımda kendi nam ve hesabına çalışanların (arazi sahibi olan kişilerin) sosyal güvenlikleri de 2926 sayılı kanunla sağlanmıştır.

5510 sayılı kanunun Sigortalı Sayılmayanlar başlığını taşıyan 6. maddesinde “tarım işlerinde veya orman işlerinde hizmet akdiyle süresiz işlerde çalışanlar” zorunlu sigortalılık kapsamında sayılmamışlardır.

5510 sayılı kanuna eklenen ek 5. madde ile hizmet akdine istinaden sürekli olarak çalışmayanlardan tarım ve orman işlerinde çalışanların da isteğe bağlı olarak 4/a kapsamında sigortalılıkları sağlanmıştır.

Sigortalılık konusunda yayınlanmış olan 2013-11 sayılı SGK genelgesinin 12. sayfasında “8-Tarım ve orman işlerinde çalışanlar Kamu idarelerinde ve Kanunun ek 5 inci maddesi kapsamında sayılanlar hariç olmak üzere, tarım işlerinde veya orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz işlerde çalışanlar sigortalı sayılmayacaklardır” şeklinde açıklama yer almıştır.

Söz konusu hükmün mefhumu muhalifinden hareket edildiğinde özel sektörde tarım ve orman işlerinde çalıştırılanların sigortalı sayılabilmesi için ücretle ve sürekli olarak çalışıyor olması gerekmektedir. Dolayısıyla 5510 sayılı kanun da tıpkı 506 sayılı kanunda olduğu gibi sektördeki zorunlu sigortalılığın uygulamada yaratacağı sıkıntılar sebebiyle isteğe bağlı olarak benzer bir uygulama getirmiştir.

Sürekli iş kavramı İş Kanunu'nun 10. maddesinde tanımlanmış olup, en fazla 30 gün süren işler süreksiz iş olarak, bu süreyi aşan işler ise sürekli iş olarak belirtilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun denetim ve kontrole görevli elemanlarınca veya jandarmalar tarafından yapılan denetimlerde genellikle yabancı uyruklu olan çalışanların kaçak (sigortasız) çalıştıkları tespit edilerek düzenlenen tutanak veya rapora istinaden tespit edilen kişilerin sosyal güvenliklerinin sağlanması hususunda yükümlülüklerin yerine getirilmesi işverenlerinden istenilmekte, , yerine getirilmemesi halinde ise Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından resen sosyal güvenliklerinin sağlanması yoluna gidilmektedir.

Düzenlenen tutanaklar o anki durumu yansıttığından, Kurum tarafından bir günlük sigortalılığın sağlanması konusunda işveren olarak kabul ettikleri çalıştıranlardan sigortalı için işe giriş, bir günlük aylık bildirge ve işten çıkış bildirimleri istenilmekte, verilmemesi durumunda resen düzenlenerek sigorta primleri ile yükümlülüklerin yasal süresi içinde yerine getirilmemiş olması nedeniyle idari para cezalarının tahakkuku ve tahsiline çalışılmaktadır.

Gerek kurum dışı ve gerekse kurum içi denetim elemanlarınca düzenlenen tutanaklar bir günlük durumu hatta tespit yapıldığı anı yansıtan tutanaklar olduğu ve tespit edilen kişilerin 30 günden fazla bir süredir çalıştırıldıklarını kanıtlayan bilgi ve belgelerle desteklenmedikleri için mahkemelerce “tespitin bir günlük çalışmaya dayandığından yani 30 günden fazla bir çalışmanın olup olmadığına ilişkin bir tespit yapılmadığından ve genellikle tespit edilen şahsın bilahare yaptığı işten ayrılmış olması da dikkate alınarak 30 günden fazla çalışması olmadığından zorunlu sigortalılığını gerektirecek bir durum oluşmamıştır” gerekçesiyle kurumun uygulaması mahkemelerce iptal edilmektedir.

Bu nedenle, yukarıda da gerekçesi belirtildiği gibi yapılan tespitlerin ayrıca tespite konu kişinin çalıştırıcı tarafından 30 günden fazla bir süreyi kapsayacak bir şekilde çalıştırılmış olduğunun belgelenmesi dolayısıyla yapılan tespit üzerine kurum işlemlerinin mahkemeler tarafından iptal edilmemesi için tespitin geçmişte de bu şekilde çalıştırıldığına ilişkin bir takım bilgi ve belgelerle (örneğin başka birilerinin ifadelerinin alınması, etraftan soruşturma yapılması gibi) desteklenmesi halinde idarece haklı olunan bir konunun mahkemeler nezdinde de kabul edilmesine yol açacaktır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

isVerenim.com

